

**„KSIĄŻECZKA PRZYJACIELEM DZIECKA”-
PROGRAM EDUKACJI LITERACKIEJ
DLA DZIECI
W WIEKU PRZEDSZKOLNYM**

Opracowanie: Lidia Nitek

Książka nas uczy, książka cieszy,
czasem zadziwi nas niemało
albo po prostu tak rozśmieszy,
jakby się dobry żart słyszało.
Książka też mądrze nam doradza
różne wskazówki,
wzory daje.
Książka w szeroki świat wprowadza,
dalekie z nami zwiedza kraje.
Lubimy książkę - przyjaciółkę.
Wiesz co ci powiem?
Nie odwlekaj.
Masz trochę czasu? Spójrz na półkę,
sięgnij po książkę!
Książka czeka!

„Książka czeka” Hanna Łochocka

WSTĘP

Wiek przedszkolny to bardzo ważny okres w życiu dzieci. W okresie tym intensywnie kształtują się procesy uczuciowe i umysłowe oraz tworzą się stałe nawyki. Jest to doskonały czas na to, by rozbudzać w dzieciach potrzebę obcowania z książką.

Książka jest źródłem nowych wiadomości, utrwała i porządkuje pewne pojęcia o świecie, wzbogaca zasób pojęciowy dzieci. Książka zachęca do działania i jednocześnie budzi ich aktywność umysłową. Bogaci zasób słownikowy dzieci, uczy, jak wyrażać swoje myśli w sposób poprawny, prawidłowy i ładny. Książka nie tylko uczy myśleć i mówić – często bardzo silnie wpływa na sferę emocjonalną dziecka, ukazuje przykłady społecznego współżycia.

Literatura dziecięca w pracy wychowawczej przedszkola ma zatem bardzo istotne znaczenie – dotyczy jednocześnie dziedziny wychowania umysłowego, estetycznego i społeczno – moralnego.

Umiejętne stopniowanie lektury, podsuwanie książek interesujących, to nie tylko jeden z najskuteczniejszych środków wychowawczych, ale i sposób na przyzwyczajanie do książki, mogący stać się potem na całe życie narzędziem poznania, rozkoszy estetycznej, rozrywki, nawet pomocą i podtrzymaniem w trudnych chwilach życia.

To szerokie oddziaływanie książki jest możliwe przy udziale świadomej swoich celów nauczycielki przedszkola. W kontaktach małego dziecka z książką rola nauczycielki jest szczególnie ważna i jest również po prostu niezbędna.

CELE PROGRAMU:

Według obowiązującej „Podstawy Programowej...” z dnia 23 grudnia 2008r. celem wychowania przedszkolnego jest między innymi:

- wspomaganie dzieci w rozwijaniu uzdolnień oraz kształtowanie czynności intelektualnych potrzebnych im w codziennych sytuacjach i w dalszej edukacji;
- budowanie systemu wartości, w tym wychowywanie dzieci tak, żeby lepiej orientowały się w tym, co jest dobre, a co złe;
- kształtowanie u dzieci odporności emocjonalnej koniecznej do racjonalnego radzenia sobie w nowych i trudnych sytuacjach, w tym także do łagodnego znoszenia stresów i porażek;
- rozwijanie umiejętności społecznych dzieci, które są niezbędne w poprawnych relacjach z dziećmi i dorosłymi;
- stwarzanie warunków sprzyjających wspólnej i zgodnej zabawie oraz nauce;
- budowanie dziecięcej wiedzy o świecie społecznym, przyrodniczym i technicznym oraz rozwijanie umiejętności prezentowania swoich przemyśleń w sposób zrozumiały dla innych;
- wprowadzenie dzieci w świat wartości estetycznych i rozwijanie umiejętności wypowiedzania się poprzez muzykę, małe formy teatralne oraz sztuki plastyczne;
- kształtowanie u dzieci poczucia przynależności społecznej (do rodziny, grupy rówieśniczej i wspólnoty narodowej) oraz postawy patriotycznej;
- zapewnienie dzieciom lepszych szans edukacyjnych poprzez wspieranie ich ciekawości, aktywności i samodzielności, a także kształtowanie tych wiadomości i umiejętności, które są ważne w edukacji szkolnej.

Aby osiągnąć cele wychowania przedszkolnego, należy wspierać rozwój, wychowywać i kształcić dzieci w następujących obszarach dotyczących między innymi:

- Kształtowania umiejętności społecznych dzieci w tym porozumiewania się z dorosłymi i dziećmi, zgodnego funkcjonowania w zabawie i sytuacjach zadaniowych.
- Wspomagania rozwoju mowy dzieci.
- Wspierania dzieci w rozwoju czynności intelektualnych, które stosują w poznawaniu i rozumieniu siebie i swojego otoczenia.
- Wychowania przez sztukę.
- Kształtowania gotowości do nauki czytania i pisania.

Podstawa programowa ma charakter otwarty , stwarza możliwość konstruowania różnych programów wychowania przedszkolnego. Cele i zadania

niniejszego programu zostały wyłonione i są zgodne z obowiązującą podstawą programową jak również ściśle dotyczą w/w obszarów.

GLÓWNYM CELEM NINIEJSZEGO PROGRAMU JEST:

- rozwijanie zainteresowań książką wśród dzieci w wieku przedszkolnym będącej źródłem rozwoju, zdobywania wiedzy o sobie samym i o otaczającym świecie.
- zdobywanie doświadczeń w słuchaniu, mówieniu i byciu słuchanym
- nabywanie przez dzieci właściwych postaw prospołecznych

Cele ogólne wyprowadzone z „Podstawy programowej ...” ukierunkowane na dziecko wyznaczają następujące cele szczegółowe:

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Dziecko:

- z uwagą słucha tekstu;
- interesuje się ilustracjami;
- korzysta i zdobywa wiedzę z książek;
- szanuje książki, zna zasady właściwego korzystania z książek;
- zna różne rodzaje książek;
- rozumie znaczenie pojęć: pisarz, poeta, ilustrator, autor;
- zna imiona i nazwiska wybranych poetów i pisarzy polskich i zagranicznych;
- zna przeznaczenie i role takich instytucji jak: biblioteka, księgarnia;
- wykazuje zrozumienie treści zawartych w tekstach oraz ilustracjach tzn.
  - * dostrzega związki przyczynowo- skutkowe;
  - * opowiada treść wysłuchanego testu;
  - * podejmuje swobodne rozmowy i dyskusje na temat książek, ilustracji;
  - * odpowiada na pytania związane z treścią utworu;
  - * ocenia postępowanie bohaterów, odróżnia dobro od zła;
- wymienia informacje, dochodzi do kompromisu z innymi osobami;
- jest wrażliwe na potrzeby i przeżycia innych;
- tworzy własne opowiadania;
- ogląda przedstawienia teatralne;
- występuje jako aktor w przedszkolnym teatrze, wyraża przeżycia i uczucia w różnych formach działalności z zastosowaniem werbalnych i niewerbalnych środków wyrazu;
- manipuluje sylwetkami kukiełek, pacynek, tworzy dialogi między postaciami;
- wymienia informacje, dyskutuje i dochodzi do kompromisu z innymi osobami;
- rozpoznaje i nazywa różne stany emocjonalne;
- radzi sobie z własnymi emocjami , właściwie reaguje na przejawy emocji

innych oraz kontroluje swoje zachowania;

- dokonuje wyborów i zdaje sobie sprawę z ich konsekwencji;
- współdziała w zespole;
- działa twórczo w różnych dziedzinach aktywności.

SPOSOBY REALIZACJI:

- Tworzenie przedszkolnych kącików książek z literaturą odpowiednio dobraną do realizowanej tematyki zajęć (przy współudziale rodziców, którzy udostępnią do tego celu książki swoich dzieci).
- Oglądanie książek przez dzieci, podejmowanie swobodnych rozmów.
- Podejmowanie prób globalnego czytania.
- Słuchanie baśni, bajek, opowieści czytanych lub opowiadanych przez dorosłego (nauczyciela, zaproszonego do przedszkola gościa).
- Słuchanie opowieści, bajek, wierszy ilustrowanych muzyką odtwarzanych z płyty.
- Oglądanie przez dzieci teatryków, inscenizacji w wykonaniu nauczyciela z wykorzystaniem pacynki, kukiełki, marionetki itp.
- Oglądanie teatrów i koncertów organizowanych na terenie przedszkola lub poza nim(profesjonalnych i amatorskich).
- Układanie historyjek obrazkowych.
- Rozmowy z dziećmi na temat najważniejszych wątków baśni, bajek, opowiadań, postępowania bohaterów, radzenia sobie w trudnych sytuacjach, pokonywania przeszkód.
- Dyskutowanie, wymiana poglądów na temat różnych sposobów rozwiązywania konfliktów.
- Inscenizowanie przez dzieci wybranych fragmentów lub całości baśni, zabawy dramowe (ewentualne zmiany zakończenia, dodawanie wątków, kontynuowanie losów bohaterów według pomysłu dzieci).
- Wyrażanie emocji, przeżyć dzieci poprzez twórczość plastyczną(na przykład malowanie, rysowanie, wydzieranie, lepienie, wykonywanie elementów stroju, scenografii, masek do inscenizacji).
- Wykonywanie prostych kukiełek.
- Manipulowanie sylwetkami, kukiełkami, układanie dialogów między postaciami, tworzenie wymyślonych zdarzeń i sytuacji.
- Układanie przez grupę wspólnego opowiadania.
- Przygotowanie i udział dzieci w inscenizacji dla kolegów lub rodziców.
- Próby ekspresji wrażeń poprzez ruch, taniec, muzykę.
- Udział w opowieściach ruchowych, zabawach ilustrowanych ruchem.
- Udział dzieci w zabawach inscenizowanych.
- Wykonywanie książek przez dzieci (na przykład w formie albumu).
- Wykonanie ilustracji do poznanych baśni, bajek, opowiadań itp.

- Wycieczka do biblioteki, księgarni- zapoznane z pracą wykonywaną przez bibliotekarza i księgarza.
- Udział dzieci w cyklu zajęć poświęconych książce.
- Udział dzieci w obchodach Międzynarodowego Święta Książki (23 kwietnia).
- Zapoznanie dzieci z postaciami wybranych poetów i pisarzy.
- Nauka wierszy- recytacja indywidualna i zbiorowa.
- Udział dzieci w konkursach literackich.
- Udział dzieci w spotkaniu z zaproszonym do przedszkola pisarzem lub poetą.

METODY REALIZACJI PROGRAMU

Aby osiągnąć założone cele należy stosować różnorodne metody pracy:

- Słowne – opowiadanie, wyjaśnianie, opis.
- Problemowe (oparte na samodzielnym dochodzeniu do wiedzy) – dyskusja, burza mózgów, metoda sytuacyjna.
- Eksponujące (oparte na obserwacji) – inscenizacje, dramy, impresje ruchowe i muzyczne, eksponowanie prac dzieci.
- Praktyczne, zabawowe

FORMY PRACY

Dla potrzeb programu stosuje się wszystkie formy pracy:

- indywidualną
- zespołową
- zbiorową

ŚRODKI DYDAKTYCZNE

Do prawidłowej realizacji przedstawionego programu przydatne będą następujące środki dydaktyczne:

- książki różnego rodzaju;
- baśnie, bajki, opowiadania, wiersze;
- czasopisma dziecięce;
- różnorodne rekwizyty i eksponaty;

- pacynki, marionetki, kukielki, maski, stroje do przebierania się;
- rysunki, ilustracje;
- różnorodne materiały i narzędzia do działalności plastycznej;
- instrumenty perkusyjne;
- magnetofon, kasety, płyty z muzyką relaksacyjną i ilustracyjną, z nagraniami bajek, opowiadań i wierszy;

WARUNKI REALIZACJI PROGRAMU

Program „Książeczka przyjacielem dziecka” jest otwarty, realizowane zadania można dostosowywać do indywidualnych potrzeb i możliwości dziecka. Realizacja programu nie wymaga dużych nakładów finansowych. Przede wszystkim można go realizować w sali przedszkolnej, ogrodzie. Jedynie takie przedsięwzięcia jak: udział dzieci w konkursach literackich, przedstawieniach teatralnych, wycieczkach do księgarni czy biblioteki będą wymagały realizacji w środowisku. Najważniejsza jest pomysłowość i zaangażowanie dzieci oraz nauczyciela. Oczywiście niezbędna jest pomoc i współpraca z rodzicami, wybranymi instytucjami i osobami prezentującymi te instytucje. Wskazane jest aby zadania wynikające z programu realizować systematycznie, w odpowiednim, przeznaczonym na to czasie, w pogodnej atmosferze opartej na wzajemnym szacunku i zaufaniu.

PRZEWDYWANE EFEKTY

Oczekuję, że zajęcia prowadzone w ramach programu edukacji literackiej pomogą wkroczyć dzieciom w świat literatury dziecięcej, rozwina zainteresowania książką, rozwina wyobraźnię, słownictwo, właściwe postawy prospołeczne, pobudzą do twórczej zabawy

SPOSOBY EWALUACJI PROGRAMU

Do ewaluacji programu posłużą:

- obserwacja zaangażowania i zachowań dzieci
- rozmowa z dziećmi i rodzicami
- analiza wytworów i osiągnięć dzieci

LITERATURA:

„Podstawa programowa wychowania przedszkolnego dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego” 2008.

M. Kwaśniewska, W. Żaba- Żabińska „Nasze przedszkole”- program edukacji przeszklonej wspomagający rozwój aktywności dzieci” MAC Edukacja,2009.

H. Łochocka „Książka czeka”

K.Polcyn „Zaciekać dzieci książką”- „Wychowanie w Przedszkolu” 2003, nr 3.

E.B.Hurlock., Rozwój dziecka, Warszawa 1985.

A.Matczak , Psychologia dziecka, Warszawa 1995.

D. Siemek, „Problemy wychowawcze wieku przedszkolnego”, Warszawa 1982.

J. S. Bruner, „W poszukiwaniu teorii nauczania”, Warszawa 1974.